

Muutama kuukausi kolmannentoista Valerianin, *Sur les frontières* -albumin jälkeen, Jean-Claude Mézières esittelee Pariisin viidennessä kaupunginosassa sijaitsevassa studiossaan Liberationin tuoretta Lapin saamelaisista kertovaa kirjoitusta. Haastattelu tehtiin maaliskuun puolivälissä, jolloin uutusalbumia oli myyty 86 000 kappaletta, eli Valerian on kipuamassa vuoden kymmenen myydyimmän albumin joukkoon.

MÉZIÈRES

vastaamassa tekosistaan

Petri Kemppinen

Mézières valmistelee nytta Valeriania Pariisin studiossaan.

Kävitkö itse Lapissa?

"Ei, on, **Pierre (Christin)** vuokrasi Kommissä ollessaan auton ja teki ne asiat, jotka *Valerian* ja *Laureline* tekevät uudessa albumissa, ajoi Napapiiriltä Neuvostoliiton rajalle ja sieltä Norjaan. Kävimme kyllä yhdessä Oslossa ja sikäläisen kustantaja antoi meille kirjoja lappalaisista, joita käytin dokumentteina. Ja Christinin valokuvia. Toivottavasti en pahasti mokannut lappalaisia kuvatessani. En tehnyt lappikuvista kovin pikkutarkkoja, ilmapiiri oli tärkeämpi."

Se Volvo, onko se ruotsalainen vai suomalainen?

"Pierre otti sen valokuvan Suomessa, mutta en tosiaankaan ole varma. Minä vain sanoin että 'oi kuinka kiva kuva, sehän sopii hyvin jakson alkuun'. Mutta eikö Volvoja tehdä Suomessakin?"

Ei, mutta tämä auto on hyvin tyypillinen vanha maalaisauto, niitä ei enää tehdä, mutta maaseudulla ja etenkin pohjoisessa näitä on vielä.

"Upeaa, sittenhän me olimme oikeassa.

Yleensäkin tarinat ovat viljoja, mutta kun liikutaan maan pinnalla, yritämme olla niin tarkkoja kuin mahdollista. Ei mitään 'montako pulttia pyörässä on' -tyyliä, mutta esimerkiksi tullikuva on kai aika oikea vai mitä, sekin on valokuvan pohjalta tehty?

Miten tähän albumiin on suhtauduttu Ranskassa?

"Sitä on myyty enemmän kuin mitään aikaisemmista Valerianeista. Mutta itse markki-

noilla on 20 vuodessa tapahtunut muutos. Alussa albumit myivät hitaasti ja varmasti, mutta nyt alkupiikki on voimakas. Elokuville on käynyt samoin. Nyt kirjan pitäisi lyödä läpi kuukaudessa, jos ei niin sitten...

Edellisen Valerianin ilmestymisestä oli kulu- nut kolme vuotta ja tätä odotettiin. Mutta muuten sarjakuvien myynti on Ranskassa laskenut. Huiput myyvät, onneksi Valerianistakin on tullut klassikko. (naurua) Minusta klassikko on kivempi sana kuin huip- pu..."

Kummalta albumin alkuperäinen idea tu- li?

"Useimmiten kaikki lähtee Christiniltä. Tai oikeastaan meiltä yhdessä. Nyt olemme kohdanneet ennustuksemme. Parikymmen- tä vuotta sitten kun teimme ensimmäistä Valeriania, sijoitimme sen ydinkatastrofin jälkeiseen New Yorkiin, vuoteen 1986. Ga- laxy, tulevaisuuden valtakunta, on rakon- nettu tuon vuonna 1986 tuhoutuneen maail- man raunioille.

Silloin taisimme ajatella että ensimmäinen tarina jää viimeiseksi. Vuoden 1983 paik- keilla tajusimme, että hitto vie 1986 lähe- nee.

Koska vuonna 1986 ei tapahtunutkaan **to- dellista** ydinkatastrofia, vain yksi *Tsherno- byl*, muttei totaalista holocaustia, tulevai- suuden Galaxy ei itse asiassa voikaan olla olemassa. Eli Galaxyssä syntyneellä Vale- rianilla ei ole kotia mihin palata.

Uudessa albumissa Valerian ja Laureline ovat maan päällä ja heillä ei olekaan paik- kaa mihin mennä. Valerian saa ydinvoima- loiden korjaamistohtavia – hän on tullut tule- vaisuudesta, joten hän tietää enemmän kuin maan ihmiset – ja joutuu sitä kautta tekemi- siin ydinterrorismin kanssa."

Nämä rajaseudut, tarinassa mennään maailman ääripisteisiin.

"Me olemme matkustaneet paljon, Christin varsinkin, koska käsikirjoittajan ei tarvitse istua vuotta pöydän ääressä piirtämässä niin kuin minun. Ja hän juuri on aina ollut kiin- nostunut rajoista. Niinkuin *Albert*-setä sa- noo albumissa, 'seuduissa, joilla eri maiden asukkaat ovat kosketuksissa'. Rajat ovat aina erilaisia kuin sisämaat.

Oikeastaan rajoja ei ole, ne eivät ole mitään alueita, territorioita. Sen takia tarinan nimi on *On the borders*, Rajoilla.

Christinin idea oli kuvata paikkoja, jotka ovat jonkin maan nurkissa, mutta eivät ole tarkkaan määriteltävissä."

Uudessa albumissa kritisoitte ihmisiä, jotka uskovat yhteen ideologiaan, ismiin, oli se sitten kommunismi, kapitalismi tai humanismi.

"Ei se ole kritiikkiä, vaikka aihetta käsitel- läänkin. Nykymaailmassa yhteisöt ovat ke- hittyneet ja ovat vuorovaikutuksessa niin et- tä joku *Tshernobyl* koskettaa kaikkia. Ydin- terrorismin on yhä isompaa uhka, ehkä suurin sen jälkeen kun tosissaan pelättiin Idän ja Lännän yhteenottoa."

Jal käyttäytyy kuitenkin kuin diktaattori...

"Hän vain haluaa palata Galaxyyn. Koska vuoden 1986 katastrofia ei tapahtunutkaan,

hän ei näe muuta ratkaisua kuin järjestää sellainen, jotta Galaxy olisi tulevaisuudes- sa olemassa. Sivilisaation raunioille Galaxi- ty voisi nousta uudelleen."

Eikö tuo ajattelutapa ole aika lähellä fa- sismia, natsi-ideologiaa... tuhota maail- ma nyt, jotta tulevaisuus olisi parempi?

"Ei, ei, ei vaan tässä tarinassa ydintuho on vain keino, jota voisi käyttää Galaxyyn uu- delleen rakentamiseen. Ydintuho vaara, se on oikeasti aina läsnä ja se on tarinan pää- teema, ei yhden hallintotavan tai toisen kri- tiikki.

Tuho vaara kasvaa, laitteistot voivat olla yhä kehittyneempiä. Ajatellaan esimerkiksi viime aikojen lentokonepommeja. Ja kun on tietoa, ei tarvita kuin muutama fanaatikko..."

Jalin ajatukset paremmasta maailmasta tulevat kuitenkin voimakkaasti esiin...

"Parmpi maailma on Galaxy, hän tietää mik- kä se on ja hän haluaa palata kotiin. Ei hän halua muuttaa maanpäällistä hallintoa, hän on nähnyt paremman tulevaisuuden ja halu- aa päästä sinne takaisin."

Tarinassa kaikki selviää vasta juuri en- nen loppua.

"Christin ei halua seurata päähenkilöä koko ajan vaan hän kehittää rinnalle novelleja jot- ka antavat lisäaineita."

Uudessa albumissa on jälleen mukana Albert-setä, tyyppillisen ranskalaisen ruu- millillistuma mielestäni, jopa kiisee...

"Todella, Albert on monien piirteiden sekoi- tus, oikein humaani ihminen", Mezieres hy- myää. "Mutta Albert on olemassa. Me tapa- simme hänet jokin aika sitten ja hän oli to- della Albertin elävä kuva. Sanoin, että jos ikinä teemme elokuvaa, palkkaan sinut."

Oiiko hän lukenut tarinan.

"Oli oli...hänen mielestään Albert oli kuin hän itse. Kun tapasimme, hänkin joi punaviiniä niin kuin Albert. Tässä on kuva hänestä minun ja Christinin välissä."

"Ideat tulevat heposti. Christin miettii tarinaa ja minä, mitä haluaisin piirtää. Me olemme vanhoja ystäviä, Christin asuu kymmenen minuutin matkan päässä, tapaamme ker- ran-pari viikossa, pelaamme tennistä, käymme elokuvissa ja soitamme toisillem- me melkein kerran päivässä."

Rajoilla-albumin jälkeen halusin tehdä mai- semia, luontoa ja siksi menimme takaisin vieraille planeetoille. Ja sitten Christin tulee tänne ja sanoo, että 'ai jaa tuollaista' ja minä sanon että 'niin ja sitten' ja Christin nyökkäi- lee 'joo joo miksei mutta' ja minä oivallan 'niin todellakin'. Se on kuin flipperiiä.

Ja hän kirjoittaa, hyvin lyhyesti kuin novellia, synopsisista. Tarina alkaa muotoutua.

Sen jälkeen Christin alkaa vuorosanojen kir- joittamisen, ehkä kymmenkunta ensimmäis- tä sivua. Dialogin kanssa olen kuin elokuva- tai teatteriohjaaja. Valerian ja Laureline opettelevat tekstinsä niin että se istuu ja mi- nä piirrän kohtaukset. Christin ei koskaan puutu piirroksiin. Hän selittää dialogin, jotta tiedän millainen tunnelma on. Mutta me ta- paamme jatkuvasti myös tässä vaiheessa ja jos tuntuu, että kohtaus vaatisi toisenlaisen

keskustelun, niin siitä neuvotellaan. Christin päättää, mitä kerrotaan, minä, miten se ker- rotaan.

Nyt teemme 62-sivuisia tarinoita, koska siinä voi keskittyä paremmin yksityiskohtiin.

Aiemmin käsikirjoittajat tekivät usein tari- nansa piirtäjälle, jota he eivät koskaan olleet tavanneet. Mutta me olemme aina olleet ys- täviä."

Valerianit poikkeavat muista huumoris- saan...

"Huumori johtuu sekä piirtämisestäni että Christinin hauska dialogista. Näyttelijät tekevät työtään tekstin hengessä, voisin sa- noa."

Henkilöt ovat hyvin tasa-arvoisia...

"Vuonna 1968 naisten vapautusliike tuskin vielä otti ensiaskeleitaan, mutta Christin oli tiedostava journalisti ja sitä paitsi hän eli hy- vin vahvan naisen kanssa. Eikä sarjakuvissa ollut silloin oikeastaan lainkaan naisia. Oli Castafioreen kaltaisia tai ikävyyttäviä prinsessoja. Värikäs Barbarella oli silloin, mutta sen tiesivät vain harvat ja sitä paitsi viranomaiset sensuroivat sitä."

Politiikan tuomista sarjakuviin kritisoitiin, sarjasta saatettiin pitää, mutta ihmiset sa- noivat että 'miksi Christinin täytyy olla niin poliittinen'."

Miten siihen nyt suhtaudutaan?

"Nyt reaktio on päinvastainen, sarjat ovat yleensäkin yhteiskunnallisia tai jos eivät ole, niin sarja tuntuu läisyökkien ikäiseltä. Ihmi- set haluavat... eivät välttämättä tulla sho- keeratuiksi, mutta ainakin asialla pitää aina olla tausta."

Heijastaako Valerian poliittista tilannetta vai...

"Kyllä, varsinkin kun ajat ovat muuttuneet. Silloin olimme de Gaullen aikaa, politiikka oli vakavaa, televisio mustavalkoinen, oli vain yksi kanava. Toukokuussa 1986... mo- nia asioita tapahtui juuri silloin kuin Valerian alkoi ja tietysti tarinoissamme kaikki tämä näkyi."

Laureline on oikeastaan vahvempi kuin Va- lerian, koska Valerian ei silloin kuin Galaxy oli olemassa ollut vapaa, vaan käskyläinen, ei sotilas, mutta kuitenkin hänen oli tehtävä niin kuin sanottiin. Laureline miettii asiat itse ja hänen mielipiteensä – joissa hän usein on oikeassa – tulevat myös selvästi esille. Ja se tekee hänestä vahvan, mikä puolestaan vetoaa lukijoihin.

Nyt Valerianilla ei mene kovinkaan hyvin, ei- kä Laureline itse asiassa tunne yhtään sää- liä. Hän on kyllä välillä kiitti, mutta vähem- män ymmärtäväinen. Miehen ja naisen suh- de kehittyi."

Mikä albumeista on itsellesi rakkain? Renoirin maalaus päättyvä Väarennety maailma?

"Ei, oikeastaan. Päiväntasauksen sankarit on hyvin ranskalainen ja sen piirrostyötä pi- dän onnistuneena. Tarinana läheisin Brook- lynistä Kosmukseen (Metro Chatelet) koska se on niin erilainen."

Metro Chateletia aloin piirtää 1978, juuri

Star Warsin jälkeen. Koska Lucasin elokuva oli paljon aiemmin ilmestynyt Valerianin näköinen ja koska Star Wars tuli sellaisella rymillä, me halusimme pois tyyppillisestä science fictionista, avaruusoopperoista, em- mekä halunneet näyttää Tähtien sodan seu- raajilta.

Silloin oli hyvä tilaisuus piirtää jokapäiväi- sestä elämästä maan päällä, Pariisin liiken- neruuhkista, sateesta..."

Ja myös Albert ilmestyi siihen...

"Alkujaan Albert oli vain tyyppi, jota tarvittiin tarinaan, mutta kun piirsin hänet – Beaujo- lais Nouveau'sta ja gourmet -aterioista pitä- vän miehen – Christinin kuvauksen perus- teella, hänestä tuli elävä. Albert on henkilö, jonka kaikki voivat sanoa tavanneensa."

Olet myös ollut tekemisissä joidenkin elokuvien kanssa.

"Tein työtä yhden amerikkalaisen elokuvaoh- jaajan kanssa, mutta se projekti meni vali- tettavasti nurin. Peter Fleischmannin pian valmistuvaan elokuvaan *Es ist nicht leicht ein Gott zu sein* tein kolme-neljä vuotta sit- ten piirroksia lavastuksia ja puvuston suunnittelu varten. Se elokuva on vähän viivas- tynyt, mutta nyt se on kuvattu. Neuvostoliit- tossa, sekin kesti yhden vuoden – varmaan- kin kauemmin kuvattuna elokuvan ennätys."

Olen nähnyt siitä kuvia ja jotkut näyttävät to- della kuin minun piirroksiltani. Neuvostoliit- tolaiset lavastajat tekivät mitä tekivät, vaikka käyttivätkin minun ideoitani."

Se oli kiinnostavaa ja turhauttavaa, koska sarjakuvapiirtäjänä en ole kiinnostunut rek- visiitasta vaan ohjaamisesta. Silloin ei jää muuta ratkaisua kuin tehdä oma elokuva."

Niin kuin Bilal?

"Niin, se elokuva (Bunker Palace Hotel) on valmis (ja jo ensi-illassakin tätä luettaessa), se on hyvin kiinnostava. Ensi kertaa sarja- kuvapiirtäjä pääsee näyttämään maailman- sa, tunnelmansa valkokankaalla, ei animaati- on vaan oikeiden näyttelijöiden avulla. Ko- ko elokuva on kuvattu studiossa, mutta ase- telmat ja lavastus ovat hyvin huolella suunniteltuja."

Haluaisitko itse ohjata?

"Valitettavasti Lucas käytti aineistoni (nau- rua). Jos tekisin jotain, tekisin jotain erilais- ta, en mitään science fiction bum-bumia. Mutta elokuvanteko on niin kallista. Ehkä te- kisin jotain Metro Chateletin kaltaista."

Olet kuitenkin ottanut paljon vaikutteita elokuvista?

Christinin kanssa käymme jatkuvasti eloku- vissa, viimeksi katsoimme **Terry Gilliamin** version Paroni Münchenin. Esimerkik- si 2001-avaruusseikkailu oli aikanaan juuri ennen ensimmäistä Valeriania kuin isku vasten kasvoja. Kaikilla on tietysti omat vai- kuttajansa, mutta jultu on siinä, että niistä tulee jotain omaa, kun kykenee luomaan omat maailmansa."

Valitsitteko aikanaan scifin tietoisesti?

"Kyllä. 60-luvulla science fictionia ei ollut sarjakuvissa. Kirjallisuudessa fanit tunsivat scifin, mutta se ei ollut laajalti tunnettua, kir-

jakaupoissa scifikirjoja katsottiin pitkin ham- pain ja yliopistoprofessorit eivät arvostaneet sitä.

Minä tulin Amerikasta ja sanottiin, että mik- set piirrä lännensarjoja. Silloin oli jo Blu- eberryt ja Jerry Springit, joten westernejä oli jo tarpeeksi. Scifin ajattelimme yhden tari- nan kokeiluksi tyyliin katsotaan mitä tulee. Emme kuvitelleetkaan että se jatkuisi."

Onko uudella tarinalla jo nimi?

"On, mutta en kerro sitä, koska en ole kovin tyytyväinen nimeen ja se saattaa vielä muuttua. Se liittyy eläviin aseisiin (Living weapons), siis elämiin, jotka ovat vaaralli- sia..."

Valerian ja Laureline lähtevät Central Poin- tista mihin he jättivät Jalin. Ensimmäisellä sivulla ollaan aluksessa ja Laureline yrittää aikahyppyä, niin kuin tavallisestikin. Mutta mikään ei toimikaan. Se on ymmärrettävää, eihän Galaxyäkään ole enää. No niin, se siitä , ei enää aikahyppypalvelua, laitteet hajalla, rahat lopussa, kaikki lopussa'. Lau- reline toteaa. Rahathan heiltä loppuivat Ra- joilla-albumissa."

Galaxyä ei ole, mutta heillä on vielä avaruusaluksensa...

"Sitten kuitenkin on olemassa tämä varalai- te, joka **saattaa** toimia ja he yrittävät uutta hyppyä ja siinä käy näin – aarrghh – (sar- karimme hajoavat Mezieren kuvissa pala- siksi) mutta kuitenkin he pääsevät uudelle planeetalle ja alus rikkoutuu – ei onneksi lo- pullisesti. Ja Valerian ja Laureline materiali- soituvat. Laureline menee ulos tutkimaan ja Valerian yrittää selvittää, missä he ovat. Ja tässä olen nyt, sivulla kahdeksan."

Eli tarina ottaa huomioon sen mitä on tapah- tunut aiemmin, mutta tämä tapahtuu kuiten- kin toisilla planeetoilla, vaikka Maakin on jo- tenkin mukana."

Onko loppu tiedossa?

"On, on. Christin ei vielä tehnyt koko tari- naa, mutta se tiedetään miten kaikki päät- tyy."

Ja Valerianin tarina jatkuu...

"Ei sitä voi lopettaa, koska lukijat vaativat. Mutta todella on hauskaa, että ihmiset välit- tävät näistä hahmoista. Ranskassa monet vanhemmat kastavat lapsiaan Valerianiksi ja Laurelineksi. Erityisen monen pikku Lau- relinen vanhemmat ovat kirjoittaneet tai soit- taneet minulle. Täällä on ainakin toistasataa Laureline-tyttöä."

Ruotsissa myös Laureline on sarjan otsi- kossa...

"Niin, mutta se Valentin. Sanoin, että jos et- te voi kutsua häntä oikealla nimellä, niin antakaa minun valita sopivista vaihtoeh- doista. Valentin oli minusta niin huono."

Tämän tarinan lisäksi teemme toista kirjaa, joka valmistuu samoihin aikoihin, tieteellistä erikoiskirjaa Valerianin elämästä", Mezieres myhäilee.

Eli annatte yksityiskohdat ja lajimäärityk- set?

"Juuri niin."

Valerian ilmestyy juuri myös Yhdys- valloissa?

"Dargaudin levitys ei aikanaan onnistunut, mutta nyt on perustettu uusi eurooppalais- amerikkalainen yhteisyritys, joka julkaisee näitä uudelleen. Neljä kirjaa on juuri ilmesty- nyt. Mutta en usko Valerianin menestyvän Amerikassa."

Ilmapiiri on niin eurooppalainen...

"Niin, tarinat ovat kovin erilaisia kuin Ameri- kassa suositut. Mutta suomalainen kustan- taja on ollut yhteydessä yhteen neuvostoliit- tolaiseen ja Valerianin menestykseen siellä uskon paljon enemmän. Satiiri ja yhteiskun- takritiikki purevat paljon paremmin Neuvos- toliitossa."

Satiirin perinne on Neuvostoliitossa hy- vin pitkä.

"Amerikassa halutaan tehdä asiat omalla ta- valla. **Schulz** on tehnyt Tenaviaan joka päi- vä 35 vuotta samalla tavalla ja sitä ameri- kalaiset haluavat. Maassa, jossa sarjakuva on syntynyt ei ymmärretä ja lueta tällaista sarjakuvaa kuin Ranskassa. Kaikki ameri- kalaiset piirtäjät, jotka tulevat Angoulêmeen ovat aivan pyöräyksillä siiltä ihmismäärästä, 200 000 ihmistä kaduilla ja ostamassa albu- meita, kulttuuriministeri ja **Mitterand**..."

Kahdenkymmenen vuoden jälkeen nautin Valerianista yhä enkä halua tehdä mitään muuta sarjakuvaa. Sillä jos huvittaa, niin mehän voimme tehdä Valerianiin gangsteri- tarinajakson."

Petri Kempinen

